

СТАНОВИЩЕ

**за дисертацията на доцент д-р по философия ЕМИЛИЯ МАРИНОВА
на тема “ОБЕКТИВНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ НА МОРАЛА И СЪВРЕМЕННАТА ЕТИКА”**

за присъждане на научната степен „доктор на науките по философия”

(ПН:2.3. Философия)

от доц. дфн ТАТЯНА ПЕТРОВА БАТУЛЕВА

– секция “История на философските и научните идеи”, ИИОЗ, БАН

Представената от доцент д-р Емилия Васил Маринова дисертация на тема “Обективното изследване на морала и съвременната етика” е в обем на 258 страници и се състои от увод, четири глави, заключение, бележки и литература. Трудът е обсъден и насочен за защита на разширен семинар на секция „Етически изследвания“ към Института за изследване на обществата и знанието при БАН въз основа на Заповед РД-09-465/12.06.2019.

Веднага искам да отбележа, че пред нас е значимо по съдържание, многопластово изследване, фокусирано върху особено актуален проблем, а именно – психологията на морала като изключително продуктивна междудисциплинарна област, чийто приносен характер е несъмнен. Той е свързан и с целта, която авторката на труда си поставя – да покаже, че обективното изследване на морала има място както в приложната етика и етиката на развитието в по-общ план, така и в релевантните “възпитателни политики и социални практики”, в конкретен план.

И тук, както и в предишни работи на Маринова откриваме умението ѝ да съчетава академични цели и експертиза с тяхната конкретна перспектива като необходими елементи от всяко отговорно практическо решение. С този присъщ за нея баланс ни среща и настоящият труд: баланс между тези и аргументации; при търсенето на равновесие между количествени и качествени параметри в изследванията на морала; баланс между професионализъм и етическа коректност; между етически казуси и морални дилеми; между морална автономия и морална хетерономия, както и при формирането и функционирането на собствено етическа регулация.

В ситуация, в която системно се правят опити за омаловажаване на хуманитарните науки, авторката на предложения труд отстоява тезата за ефективността на обективната психологическа оценка и най-често използването методи (клинична беседа, анкета, квази-експеримент, „кейс-стади“ изследване и др.) при изследване на моралните явления. Но този обективистки “уклон”

не лишава изследването от присъщата на хуманитарните науки специфика, а напротив, извежда на преден план тяхната автентичност.

Наред с чисто теоретичните приноси представеният труд има други, научно-приложни, не по-малко значими достойнства. Маринова обосновава ролята на етическата експертиза в съвременното рисково общество (тук акцентът е върху евристичността на моралните дилеми на Л. Колберг и етическите казуси в съвременната приложна и практическа етика); формулира извода за трансформация на обективните методи от средство за изследване и регулация в средство за етическо обучение; дава своя интерпретация на целите и задачите на моралното развитие в обективните изследвания на морала в духа на понятията “необходимост” и “достатъчност”.

Особено ценна е ориентацията към ситуацията с децата и младежите. Както в социален и психологически, така и в етически план, доцент Маринова концептуализира негативните и позитивните измерения на “принципа на предпазливостта” при формулирането на конкретни възпитателни цели и задачи. Концептуализирана е ситуацията на етически и социален риск при прилагането на изследователски процедури, насочени към изучаване на морала, която специално е конкретизирана при респонденти в детска и младежка възраст.

Не по-малко значим е и фактът, че в този интердисциплинарен контекст Маринова разкрива мястото и приноса и на българската етическа мисъл, поради което, към собствено философските, теоретични приноси, от една страна, и техните приложни проекции, от друга, следва да прибавим и автентичните, правдиво анализирани и умело поставени историко-философски акценти. Теоретичните анализи са отправна точка за осмисляне на етическото лице на българската „другост“, на специфичните български прочити на водещи етически концепции и парадигми.

Представеният от Маринова дисертационен труд напълно отговаря на изискванията, необходими за придобиване на научната степен “доктор на науките”. Плод на дългогодишни усилия и всеотдайност, той е успешно съчетание на теоретично новаторство и навременна приложност. Може би точно тази добросъвестност, тази възискателност към себе си, целяща не толкова академичен статус, колкото вътрешно удовлетворение и желание да поддържа жива общността на етиците, да създава пространство на солидарност, в което става възможен истинският дебат, е причината, поради която едва сега Маринова предлага дисертационния си труд.

Съдържателният и многопосочен анализ, живият, логически последователен, а на места и полемичен език, подчертаното авторово присъствие, правят дисертационния труд не само полезно, но и увлекателно четиво: в него долавяме позицията на учения, но и безпокойството на интелектуалеца, загрижен за утрешния ден на човека. Както теоретичните, така и научно-приложните приноси са коректно формулирани. Списъкът на цитираните източници съдържа 301 заглавия, от които 210 са на кирилица (български и руски език) и 55 – на латиница. Авторката е представила 11 публикации по темата на дисертацията (от които 1 монография), но те реално са много повече. Значимият брой публикации по темата са свидетелство за реално присъствие и траен интерес към темата. Като имам пред вид качествата на предложението от доцент Маринова труд, убедено предлагам на многоуважаемите членове на Научното жури да присъдят на доцент Маринова научната степен “доктор на философските науки”.

Доц. дфн Т. Батулева

1.9.2019.